

**«6D010300 – Педагогика және психология» мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Зияткерлік
мектептерде оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту» атты
тақырыпта дайындаған Тлеубекова Ленура Абдуалимовнаның
диссертациясына**

ПІКІР

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі және оның жалпы ғылыми және мемлекеттік бағдарламалармен (практиканың және ғылым мен техника дамуының сұраныстарымен) байланысы.

Бүгінгі әлем зияткерлік жағынан дамыған қоғамға айналып келеді. Жаһандық тәжірибемізге сәйкес, ақпараттың жедел таралуы қазіргі жастарды ойлануға, жаңа ойлау тәсілдеріне және шығармашылыққа жетелейді. Қазақстан бүгінгі білім беру жүйесінде оқушыларға сапалы ғылым мен білім саласындағы ең жаңа жетістіктер мен әдістерді қолдануды мақсат етеді.

Осыны жүзеге асыру үшін қазіргі міндет – мектеп оқушыларын білім беру процесінде шығармашылық тұлға ретінде тәрбиелеу. Шығармашылық тұлға болу дағдылары мен негіздері оқытушылар құрамының қатысуымен және оқу процесінде қалыптасады. Осы фактілерді ескере отырып, бауырлас ел Қазақстанның барлық жерде Зияткерлік мектептер ашып, оқушылардың қабілеттерін анықтап, дамытуға тырысуы өте жігерлендірерлік және мақтауға лайық. Сондықтан докторлық диссертацияға үміткер Ленура Тлеубекова таңдаған зерттеу тақырыбы өте маңызды және оның жұмыстары мен жеткен нәтижелері диссертация тақырыбының мазмұнына тікелей байланысты.

Зерттеу жұмысында докторант Л. Тлеубекова көптеген әдіснамалық тәсілдерге сүйене отырып, жұмыстың құрылымын қисынды түрде өзара байланысты үш бөлімде қарастырады. Қазақстанда зерттеушілер тарапынан оқушылардың шығармашылық әлеуетін қалыптастыру тақырыбында бірқатар диссертациялық жұмыстар болғанына қарамастан, тақырыптың негізі мен мақсаты бұл академиялық және өзекті мәселені терең әрі жан-жақты қарастыруды қажет ететінін көрсетеді. Әр бөлім өзіне тән міндеттерді анықтап, оқушылардың шығармашылық әлеуетін Зияткерлік мектептерге қалай біріктірудің нақты аспектілерін анықтап, тиімді түрде көрсетеді.

Докторант Тлеубекова Ленура Абдуалимовна өзінің зерттеу жұмысында зияткерлік мектептерде оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудың тетіктерін әзірлеудің тиімділігін көрсетеді. «Оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту» атты элективті курста, сабақтан тыс іс-әрекеттерде және ағылшын тілі пәнін оқыту процесі аясында жүргізілген педагогикалық сатыларды тетіктер технологиясы ретінде ұсынады. Оқушылардың шығармашылық әлеуетінің жоғары деңгейде дамуы іс-әрекетте белсенділігі артқан, өз бетінше әрекет ете білетін, еркін және бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеуге оң ықпалын тигізеді.

2. Ізденушінің диссертацияда тұжырымдалған әрбір нәтижесінің, тұжырымдары мен қорытындыларының негізделу және шынайылық дәрежесі.

Докторант Тлеубекова Ленура Абдуалимовнаның зияткерлік мектептердегі оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша жүргізілген ғылыми-теориялық және әдістемелік еңбектерге, эксперимент материалдарына сүйене отырып алған нәтижесі, тұжырымдары мен қорытындылары негізделген және олар шынайы. Олар диссертацияға қойылатын талаптар деңгейлерін толық қанағаттандырады. Атап айтқанда:

1. Зияткерлік мектептерде оқушылардың зияткерлік шығармашылық әлеуеті ұғымының теориялық негіздерін және мәнін анықтап, академиялық негізін белгіледі.
2. Зияткерлік мектеп сипаттау үшін модель әзірледі.
3. Зияткерлік мектеп оқушыларының шығармашылық әлеуетін қалыптастыру жолдары мен құралдарын зерттеп, айқындаған.

3. Ізденушінің диссертацияда тұжырымдалған әрбір ғылыми нәтижесі (қағидасы) мен қорытындысының жаңалық дәрежесі.

Зерттеу жұмысының ғылыми нәтижелері мен қорытындыларының жаңалығы ғылыми-теориялық тұрғыдан дәйектелумен, әдістемелік тұрғыдан қолданылған әдіс-тәсілдердің тиімділігімен, оқушыларының шығармашылық әлеуетін дамытуда қолданылатын өлшемдері, көрсеткіштері, деңгейлерінің тәжірибелік-эксперимент жұмысының жүйелі жүзеге асырылуымен, сандық және сапалық мәліметтер дәлелдігімен сипатталады.

Атап айтқанда, зерттеудегі зияткерлік мектептегі оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудың өлшемдері, көрсеткіштері мен деңгейлері, әдіс-тәсілдері мен механизмдерін жүзеге асыру барысы, әдіснамалық тұғырлар нақтыланған. Педагогикалық тапсырмалар мен оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделін жүзеге асыру әдістемесі ұсыныс деңгейінде анықталған.

Зияткерлік мектептегі оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға бағытталған «Оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту» элективті курсын әзірлеген және «Зияткерлік мектептерде оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытуға арналған жаттығулар жинағы» оқу-әдістемелік құралын зияткерлік мектептері мен жалпы білім беретін орта мектептердің оқыту үдерісінде пайдалануға болады.

4. Алынған нәтижелердің ішкі бірлігінің бағалануы.

Зерттеу материалдары теориялық-әдіснамалық негіздерінің ашылып сипатталуының айқындылығымен, әдістемелік тұрғыдан әдіс-тәсілдерді жүзеге асырудағы логикалық бірізділігімен ерекшеленеді. Зерттеудің біртұтастығы диссертациялық жұмыстың мазмұнының өзара байланыста және сабақтастықта құрылғандығымен негізделеді. Зерттеудің мақсаты мен міндеттері шешімін тапқан, алынған нәтижелер қойылған болжамның дұрыстығын растайды.

5. Ізденуші алған нәтижелердің тиімділігі, өзекті мәселені, теориялық немесе қолданбалы міндеттерді шешуге бағытталғандығы.

Докторант Тлеубекова Ленура Абдуалимовнаның зерттеуші академик ретінде тұлғалық қасиеттері мен ерекшеліктеріне келер болсақ, оның ғылыми нәтижелерге қол жеткізуге, ғылым мен адамзат алдындағы жауапкершілікке жоғары қызығушылығы бар екенін атап өту қажет. Оның табандылығы, академиялық жігері мен еңбекқорлығы ерекше назар аударуға тұрарлық. Ағылшын тілін жетік және жеткілікті деңгейде меңгергені, докторлық зерттеулері барысында Түркияда тағылымдамадан өткен кезде шетелдік дереккөздерді пайдалануға, тақырыбына қатысты басқа тілдердегі зерттеулермен танысуға және докторлық диссертациясының халықаралық деңгейде болуына үлкен мүмкіндік берді. Тлеубекова Ленура Абдуалимовнаның диссертация жұмысы тақырыпқа сай орындалған, ал эксперименттердің барысы мен нәтижелері тиімді зерттеу әдістерін қолдану арқылы әзірленіп, талданған.

Зерттеу жұмысында алынған нәтижелер зияткерлік мектептерде оқушылардың шығармашылық әлеуетін жетілдіруге бағытталады. Зерттеу жұмысында келтірілген теориялық тұжырымдар мен ғылыми-әдістемелік ұсыныстар, мұғалімдердің біліктілігін арттыру мекемелерінде, зияткерлік мектептерде, жалпы білім беретін мектеп тәжірибелерінде педагогикалық міндеттерді оңтайлы шешуге көмегін тигізеді.

6. Диссертацияның негізгі қағидасының, нәтижесінің тұжырымдары мен қорытындыларының жариялануының жеткілікті толықтығына растама.

Ғылыми-зерттеу тақырыбы бойынша докторант Тлеубекова Ленура Абдуалимовна жалпы саны 11 ғылыми еңбегін жариялаған. Еңбектерінің негізгі мазмұны диссертацияда ұсынылып отырған тұжырымдар мен қортындыларға толықтай сәйкес келеді. Атап айтқанда, импакт-факторы бар ғылыми басылымдарда – 1, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ғылыми журналдарда – 3, конференция материалдарында – 2, халықаралық ғылыми басылымдарда -4 мақала жариялаған және 1 оқу-әдістемелік құралын әзірлеген.

7. Диссертация мазмұнындағы және рәсімделуіндегі кемшіліктер.

1. Диссертация мазмұнына сәйкес әдебиеттер импактфакторлы дереккөздерін көбірек пайдаланғанда жұмыстың ғылыми жаңалығын арттыруға мүмкіндік берер еді.

2. Оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту бойынша атқарылған іс-шараларға сапалық және сандық талдау жасау барысында қолданылған әдістер шетелдік ғалымдар: П.Торренс, А.Тэйлор, Барлетт тесттерін тандап алу себептерін талдауды толықтыра түсу керек.

3. Шетелдік ғалымдар: П.Торренс, А.Тэйлор, Барлетт тесттерін қолдану барысында Қазақстандық балалардың жас және дара ерекшеліктеріне орай

өңделіп бейімделгені туралы ақпарат келтіріліп, оның ескеру себептері нақтыланса, зерттеу жұмысының ғылыми құндылығы артатын еді.

Алайда, бұл аталған кемшілік пен ұсыныс орындалған зерттеу жұмысының теориялық және практикалық мәнділігін кемітпейді.

«Зияткерлік мектептерде оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту» тақырыбында жазылған диссертация Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған талаптарды толығымен қанағаттандырады, дәрежелерді беру қағидаларының талаптарына толық сәйкес келеді және автордың біліктілік еңбегі болып табылады.

Докторант Тлеубекова Ленура Абдуалимовнаның «6D010300 – Педагогика және психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындаған диссертациялық жұмысын қорғауға ұсынуға болады.

Шетелдік ғылыми кеңесші:
Абант Иззет Байсал университетінің
профессоры, доктор

